

istics of media texts and their components, and analyse them, basing on the background and theoretical knowledge. The second and third levels involve the applied character of the knowledge acquisition. The ability to analyse advertising and PR-texts at the reproductive and operational level will clearly define the verge of advertising and PR texts, and also classify media texts by genre and type. This will provide avoiding mistakes at the third, creative and productive level, because it involves the creation of a unique piece of one's promotional products that can be competitive in the field of advertising discourse.

Keywords: advertising text, communication strategy, PR-text, social communication specialists in advertising and public relations.

Подано до редакції 13.12.2016

Рецензент: д. пед. н., проф. Т. І. Койчева

УДК: 378.14

Анна Михайлівна Добровольська,
кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики,
ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»,
бул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, Україна

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ І ПРОВІЗОРІВ

У статті акцентовано увагу на чинниках, які під час навчання дисциплінам природничо-наукової підготовки (ДПНП) забезпечують формування інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) майбутніх лікарів і провізорів, а також виконання самостійної роботи з цією метою. З'ясовано умови, необхідні для реалізації самостійної роботи особами, в яких формується ІТ-компетентність у процесі вивчення ДПНП, а також встановлено її основні ознаки і компоненти. Схарактеризовано практичні і тестові завдання 4-х рівнів, які утворюють певну систему в межах розроблених посібників і призначені для вирішення під час здійснення самостійної роботи майбутніми фахівцями в процесі навчання ДПНП. Розроблено модель засвоєння навчальної інформації майбутніми лікарями і провізорами в процесі формування ІТ-компетентності під час виконання самостійної роботи за умови навчання ДПНП. За результатами дослідження встановлено, що розроблені і запроваджені посібники є ефективним засобом організації і реалізації самостійної роботи майбутніх фахівців, скерованої на формування їхньої ІТ-компетентності в процесі навчання ДПНП.

Ключові слова: анкетне опитування, завдання, запитання, компоненти, модель, навчальні посібники, самостійна робота.

Сучасна система вищої медичної і фармацевтичної освіти України забезпечує підготовку фахівців з високим рівнем теоретичних знань, практично спрямованих умінь і навичок у контексті їхньої майбутньої професійної діяльності, які швидко й ефективно реагують на досягнення науки, а також упроваджують нові технології в практичну медицину і фармацію. Зважаючи на це, основне завдання вищої медичної і фармацевтичної освіти на сучасному етапі її функціонування і розвитку полягає у підготовці фахівців – творчих особистостей, здатних до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності в інформаційно-складній професійній діяльності, котра відбувається головним чином за рахунок ефективної організації і реалізації їх самостійної роботи в процесі навчання у ВНЗ.

Різні аспекти проблеми самостійної роботи досліджували А. Алексюк, С. Архіпова, А. Аюрзанайн, Ю. Бабанський, В. Бурак, В. Вертегел, Л. Виготський, Б. Єсіпов, Л. Журавська, А. Іванівська, В. Казаков,

Н. Калашник, І. Лернер, В. Луценко, Г. Майборода, Є. Машбиць, П. Підкасистий, Н. Половінкова, М. Скаткін, Н. Талізін, Н. Шишкіна та інші.

На теоретичному і методологічному рівнях умови ефективної організації, а також підходи і засоби для реалізації самостійної роботи вивчали К. Бабенко, М. Гарунов, М. Гнитецька, Я. Гулецька, Р. Гуревич, С. Заскалета, Л. Заякіна, Л. Клименко, А. Котова, С. Кустовський, Т. Лобода, В. Тесленко, А. Філіпенко, І. Шайдур, Т. Шамова, С. Шаров, Н. Шевчук, І. Шимко, В. Шпак та інші дослідники.

Метою цієї статті є розгляд особливостей використання навчальних посібників для організації самостійної роботи, яка реалізується з метою формування інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) майбутніх лікарів і провізорів під час навчання дисциплін природничо-наукової підготовки (ДПНП) «Європейський стандарт комп'ютерної грамотності» («ЄСКГ») «Медична інформатика» («МІ»),

«Інформаційні технології у фармації» («ІТФ»), «Комп'ютерне моделювання у фармації» («КМФ»).

У процесі дослідження були використані такі теоретичні методи, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, порівняння і зіставлення, класифікація, систематизація, узагальнення, конкретизація, а також метод математичної статистики – кореляційний аналіз, а також здійснено ранжування.

Майбутні фахівці, які навчаються в медичних і фармацевтичних ВНЗ України, вивчають низку ДПНП, поетапно і послідовно опановуючи знання як на теоретичному, так і на практичному рівнях, що сприяє розвитку їхніх інтелектуальних здібностей, формуванню в них професійних якостей, а також ключових, базових і професійних компетентностей. Однією зі складових професійної компетентності майбутніх лікарів і провізорів є їхня ІТ-компетентність, яка належить до кваліфікаційних характеристик посад працівників системи охорони здоров'я і фармацевтичної галузі, а також передбачена галузевими стандартами вищої освіти. Окрім того, на нашу думку, ця компетентність належить як до ключових, так і до базових компетентностей, які мають бути сформовані в майбутніх фахівців у процесі вищої медичної і фармацевтичної освіти [4, с. 86].

Досліджуючи, ми дотримувались думки, що під час здобування вищої освіти майбутніми лікарями і провізорами провідною є їхня самостійна робота над навчальним матеріалом за відповідальності викладачів щодо набуття ними знань, умінь і навичок, яка забезпечує необхідну якість професійної підготовки, а також стимулює їхнє професійне зростання за умови реалізації творчої активності та ініціативи. Тому в процесі дослідження ми зважали на те, що навчання майбутніх фахівців ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» є їхньою самостійною або спільною разом з викладачами діяльністю з досягнення певних знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності.

Варто зазначити, що в процесі формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» в Івано-Франківському національному медичному університеті (ІФНМУ) мають місце як аудиторний, так і позааудиторний види самостійної роботи, виконання якої обумовлене реалізацією нововведень в освітньому просторі, а також забезпечує накопичення і видозміну ініціатив осіб, які навчаються, в освітньому процесі.

Під час дослідження для нас була важливою думка І. Лернера, П. Підкасистого, Н. Половінкової, М. Скаткіна та інших про те, що *самостійна робота* – це засіб залучення суб'єктів освітнього процесу до самостійної пізнавальної діяльності [1, с. 156].

Досліджуючи, ми також зважали на те, що О. Алексюк, А. Аюрзанайн, В. Казаков П. Підкасистий та інші вчені визначають самостійну роботу як будь-яку організовану викладачем активну діяльність осіб, які навчаються, спрямовану на вико-

нання дидактичної мети в спеціально відведений для цього час [6, с. 318-319].

Було з'ясовано, що формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців під час реалізації самостійної роботи в процесі навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» забезпечується:

- навчальними планами і програмами, за якими певна кількість навчальних годин відведена для виконання самостійної роботи;
- включенням до робочих навчальних програм зазначених ДПНП тем для самостійного вивчення;
- оптимізацією методів навчання, впровадженням у навчальний процес нових технологій навчання, котрі підвищують ефективність праці викладачів і припускають активне використання інформаційних технологій;
- за рахунок удосконалення системи поточного контролю, а також введенням трансферно-накопичувальної та бально-рейтингової систем;
- широким упровадженням комп'ютеризованого тестування;
- удосконаленням методики виконання розрахунково-графічних, контрольних, курсових і науково-дослідницьких робіт (проектів).

Окрім того, ми з'ясували, що для успішної реалізації самостійної роботи особами, в яких формується ІТ-компетентність у процесі вивчення ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», необхідні:

- визначення й обґрунтування мінімальної кількості розділів, тем, питань, завдань, які виносяться на самостійне опрацювання;
  - визначення змісту й обсягу теоретичної навчальної інформації, практичних завдань з кожної теми для самостійного вивчення;
  - відбір, а також використання методів і форм самостійної роботи відповідно до сучасних технологій навчання;
  - визначення форм і методів контролю за виконанням самостійних завдань;
  - розроблення критеріїв оцінювання результатів самостійної роботи з урахуванням вимог до рівня підготовки осіб, які навчаються, визначених галузевими стандартами вищої освіти.
- Було встановлено, що основними ознаками самостійної роботи, що реалізується з метою формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», є:
- наявність пізнавального або практичного завдання, проблемного запитання або завдання, а також часу на їх виконання чи вирішення;
  - прояв свідомості, самостійності й активності осіб, які навчаються, в процесі вирішення поставлених завдань або запитань;
  - оволодіння навичками самостійної роботи;
  - наявність результатів самостійно виконаної роботи.

Досліджуючи, ми дійшли думки, що успішне виконання самостійної роботи майбутніми фахівцями з ме-

тою формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» забезпечують:

- умотивованість навчального завдання або запитання;
- чітка постановка пізнавального завдання;
- алгоритм, метод виконання роботи, а також знання суб'єктами освітнього процесу способів її виконання;
- чітке визначення викладачем обсягу роботи, котра виконується самостійно, термінів її подання для оцінювання, а також форм звітності;
- обумовленість видів консультаційної допомоги – настановної, тематичної, проблемної тощо;

- критерії оцінювання, звітності тощо;
- види і форми контролю – практичні, розрахунково-графічні, контрольні і курсові роботи, індивідуальні самостійні роботи, навчально-дослідницькі роботи, тестування, поточні і підсумкові модульні контролю, захист курсових робіт.

За результатами дослідження ми дійшли висновку, що самостійній роботі, котра реалізується з метою формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців під час навчання зазначеним ДПНП, властиві певні компоненти (табл. 1) [3].

Таблиця 1.

Компоненти самостійної роботи, яка реалізується в процесі формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»

Компонент	Характеристики
мотиваційний	<p>Передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прояв зацікавленості в самоосвітній діяльності під час формування ІТ-компетентності за умови вивчення зазначених ДПНП; • вмотивованість потреби в здійсненні самоосвіти під час набуття знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності; • наявність здатності підтримувати мотивацію до самоосвіти на високому рівні впродовж реалізації всіх етапів самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності; • прояв умінь активізувати набутий у процесі навчання зазначеним ДПНП досвід з метою самостійного формування ІТ-компетентності.
когнітивний	<p>Передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наявність системи знань, отриманих з різноманітних інформаційних джерел і необхідних для успішного формування ІТ-компетентності в процесі навчання зазначеним ДПНП.
інформаційно-змістовний	<p>Забезпечує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • уміння працювати з інформацією в процесі навчання зазначених ДПНП і формування ІТ-компетентності за її всебічного усвідомлення; • гнучкість розумової діяльності під час реалізації процесу пізнання; • уміння здійснювати аналіз, порівняння, узагальнення, синтез інформації під час навчання зазначених ДПНП з метою формування ІТ-компетентності.
діяльнісний	<p>Обумовлює:</p> <ul style="list-style-type: none"> • здатність до вирішення в процесі навчання зазначених ДПНП і формування ІТ-компетентності не тільки навчальних, але й навчально-дослідницьких завдань; • поглиблене вивчення окремих тем зазначених ДПНП з метою формування ІТ-компетентності за результатами виконання самостійної роботи.
процесуальний	<p>Дозволяє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати обсяг самостійної роботи, яка виконується з метою формування ІТ-компетентності; • формулювати цілі і завдання на кожному етапі самоосвітньої діяльності під час вивчення зазначених ДПНП; • розподіляти час у процесі виконання практичних завдань, завдань розрахунково-графічних, контрольних і курсових робіт (проектів), завдань індивідуальних самостійних робіт, навчально-дослідницьких завдань з метою ефективного формування ІТ-компетентності в межах вивчення зазначених ДПНП; • залучати додаткові засоби в процесі формування ІТ-компетентності за умови самостійного виконання завдань під час навчання зазначених ДПНП; • розвивати самостійність за реалізації вмінь і навичок, набутих у межах формування ІТ-компетентності.
рефлексивно-оцінний	<p>Скерований на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • набуття вміння самостійно отримувати інформацію за умови формування ІТ-компетентності під час навчання зазначених ДПНП; • вироблення критичного ставлення до власних дій у процесі формування ІТ-компетентності; • самооцінювання якості окремих етапів самостійної роботи, яка здійснюється з метою вивчення зазначених ДПНП і формування ІТ-компетентності за допомогою адекватних форм і методів; • самоконтроль з боку майбутніх фахівців за процесом реалізації самостійної роботи.

Для організації і реалізації самостійної роботи майбутніх лікарів і провізорів під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» і формування в його межах їхньої ІТ-компетентності в ІФНМУ використовуються розроблені посібники «Європейський стандарт комп'ютерної грамотності. Практикум», «Європейський стандарт комп'ютерної грамотності. Тестові завдання», «Медична інформатика. Практикум», «Медична інформатика. Тестові завдання», «Інформаційні технології у фармації. Практикум», «Інформаційні технології у фармації. Тестові завдання», «Комп'ютерне моделювання у фармації. Практикум», «Комп'ютерне моделювання у фармації. Тестові завдання», «Комп'ютерне моделювання у фармації. Завдання і методичні рекомендації до курсової роботи», котрі є авторськими розробками і складовими відповідних навчально-методичних комплексів.

Досліджуючи, ми дійшли висновку, що в дидактичному розумінні розроблені і запроваджені в процес навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» посібники можна розглядати, з одного боку, як форму комунікації (тобто навчальні ресурси), що забезпечує під час самоосвітнього формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів комутацію між суб'єктами освітнього процесу різних рівнів, а з іншого – як інформаційні ресурси, які передбачають інтеграцію всіх методичних матеріалів у межах кожного з навчально-методичних комплексів, розроблених для кожної із зазначених ДПНП.

Зважаючи на те, що організація самостійної роботи майбутніх фахівців, у котрих формується ІТ-компетентність у процесі навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», спрямована на виконання різноманітних комунікаційних видів діяльності, було встановлено, що самоосвітнє вивчення цих ДПНП з використанням розроблених посібників визначається правильним підбором диференційованих завдань для самостійного виконання, систематичним контролем за його здійсненням з боку викладачів, а також своєчасно наданою допомогою у вирішенні ускладнень, які виникають [2, с. 247].

Якщо вести мову про класифікацію завдань для виконання самостійної роботи майбутніми фахівцями, зокрема і під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», то в наукових дослідження різних учених немає однотайності думок у вирішенні цього питання.

Розробляючи зазначені вище навчальні посібники, ми віднесли до їх структури завдання, вирішуючи, які суб'єкти освітнього процесу повинні використовувати не тільки раніше сформовані знання, але й ті знання, котрі були набуті ними в процесі активної самостійної пізнавальної практичної діяльності під час вивчення зазначених ДПНП. Ми також вважали, що набуття майбутніми лікарями і провізорами вмінь і навичок за умови формування їхньої ІТ-компетентності під час вирішення таких завдань у

межах виконання самостійної роботи буде відбуватись більш ефективно.

Вивчивши різноманітні підходи до організації самостійної роботи майбутніх фахівців під час навчання в медичних і фармацевтичних ВНЗ, зважаючи на специфіку такої організації, враховуючи різноманітні класифікації завдань, скерованих на реалізацію самостійної роботи, в межах розроблених посібників нами була створена система практичних і тестових завдань, призначених для вирішення під час здійснення самостійної роботи з метою підготовки суб'єктів освітнього процесу до практичних занять, складання поточних і підсумкових модульних контролів, виконання розрахунково-графічних, контрольних і курсових робіт (проектів), а також індивідуальних самостійних і науково-дослідницьких робіт.

Серед цих завдань особливе місце займають практично значущі завдання, які досить часто є міжпредметними і виконуються з використанням інтегрованих знань та інформаційно-комунікаційних технологій, а саме завдання [3]:

- *I рівня* – завдання на основні визначення і поняття в межах зазначених ДПНП, вирішення котрих передбачає збирання інформації, її аналізування й узагальнення, а також набуття майбутніми лікарями і провізорами загальнонаукових знань, умінь і навичок за умови формування їхньої ІТ-компетентності як на теоретичному, так і на практичному рівнях;

- *II рівня* – професійно спрямовані завдання теоретичного і практичного характеру, здебільшого на відтворення, вирішення яких передбачає закріплення теоретичного матеріалу, а також застосування вмінь і відтворення навичок, набутих суб'єктами освітнього процесу в межах формування ІТ-компетентності під час навчання зазначених ДПНП;

- *III рівня* – творчі міждисциплінарні проектні завдання (завдання розрахунково-графічних і контрольних, індивідуальних самостійних, навчально-дослідницьких робіт), які відрізняються підвищеним рівнем складності, а також забезпечують вироблення в майбутніх фахівців знань міжпредметного характеру, а вмінь і навичок – експериментального – в межах формування та розвитку їхньої ІТ-компетентності;

- *IV рівня* – міждисциплінарні проектні завдання (завдання курсових робіт), у процесі вирішення яких виконується і контролюється самостійна навчально-дослідницька робота, котра має за мету поглиблене вивчення деяких питань, а також закріплення набутих у межах формування ІТ-компетентності знань, умінь і навичок, скерованих на творчий розвиток професійної компетентності майбутніх лікарів чи провізорів.

Під час дослідження ми дійшли висновку, що вирішення завдань указаних рівнів передбачає засвоєння майбутніми фахівцями таких навчальних елементів як «відзеркалення→осмислення→алгоритмізація→контролювання», а також певних рівнів (табл. 2) [5, с. 77-78].

Таблиця 2.

Модель засвоєння навчальної інформації за умови формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів під час виконання ними самостійної роботи в межах навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»

Завдання	Навчальний елемент	Рівень навчального елемента
завдання I рівня	– віддзеркалення	– упізнавання; – відтворення
	– осмислення	
	– алгоритмізація	
	– контролювання	
завдання II рівня	– віддзеркалення	– упізнавання; – відтворення; – застосування
	– осмислення	
	– алгоритмізація	
	– контролювання	
завдання III рівня	– віддзеркалення	– упізнавання; – відтворення; – застосування; – творчість
	– осмислення	
	– алгоритмізація	
	– контролювання	– упізнавання; – відтворення; – застосування
завдання IV рівня	– віддзеркалення	– упізнавання; – відтворення; – застосування; – творчість
	– осмислення	
	– алгоритмізація	
	– контролювання	

Було з'ясовано, що залежно від спеціальності, яку опановують майбутні фахівці, модель може зазнавати певних змін. Оскільки навчальні плани, типові і робочі навчальні програми ДПНП «МІ» не передбачають виконання майбутніми лікарями курсових робіт (проектів), тому для цієї категорії майбутніх фахівців вирішення завдань IV рівня в розроблених посібниках не заплановано.

На практиці ми дійшли висновку, що розроблена модель засвоєння навчальної інформації дозволяє коригувати процес самоосвітнього формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів, а також набуття ними професійно спрямованих знань, умінь і навичок у межах навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» за допомогою розроблених посібників.

Під час дослідження ми встановили, що вирішення завдань усіх 4 рівнів під час виконання самостійної роботи дозволяє особам, в яких формується ІТ-компетентність у процесі вивчення зазначених ДПНП, досягати не формального, а творчого ставлення до своєї майбутньої професійної діяльності.

З метою з'ясування ставлення суб'єктів освітнього процесу до самостійної роботи, а також до її організації і реалізації за допомогою розроблених посібників, було проведено дослідження, в якому взяли участь 63 особи, які навчались на II курсі фармацевтичного факультету за спеціальністю 7.12020101 «Фармація» в 2014-2015 навчальному році і вивчали ДПНП «ІТФ» на базі кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики ІФНМУ.

У межах дослідження ми опитали його учасників за анкетами і отримали певні результати (табл. 3).

Таблиця 3.

Результати анкетного опитування

Запитання	Відповіді		
	Позитивно	Негативно	Байдуже
Як Ви ставитесь до виконання самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності?	68,2 %	4,8 %	27,0 %
Чи використовуєте Ви розроблені посібники з метою реалізації самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ІТФ»?	Використовую	Не використовую	Використовую частково
	90,5 %	0,0 %	9,5 %
Чи завжди зрозумілі Вам завдання для самостійного виконання, котрі наведені в розроблених посібниках?	Зрозумілі	Не зрозумілі	Зрозумілі частково
	73,0 %	6,4 %	20,6 %
Чи набуваєте Ви знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності під час виконання завдань самостійної роботи за допомогою розроблених посібників, достатніх для виконання завдань на практичних заняттях?	Набуваю	Не набуваю	Набуваю частково
	80,9 %	4,8 %	14,3 %
Чи сприяє виконання завдань індивідуальної самостійної роботи набуттю Вами знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності?	Сприяє	Не сприяє	Сприяє частково
	71,4 %	8,0 %	20,6 %
Чи відображений зміст завдань самостійної роботи в завданнях розрахунково-графічних, контрольних, курсових робіт (проектів), поточних і підсумкових модульних контролів?	Відображений	Не відображений	Відображений частково
	46,0 %	11,1 %	42,9 %
Чи дозволяє Вам виконання завдань самостійної роботи підготуватись до виконання навчально-дослідницьких завдань?	Дозволяє	Не дозволяє	Дозволяє частково
	42,9 %	23,8 %	33,3 %
Чи допомагають Вам розроблені посібники самостійно виконувати завдання розрахунково-графічних, контрольних, курсових робіт (проектів)?	Допомагають	Не допомагають	Допомагають частково
	66,7 %	9,5 %	23,8 %
Чи допомагає Вам вирішення завдань під час самостійної роботи з використанням розроблених посібників у підготовці до поточних і підсумкових модульних контролів?	Допомагає	Не допомагає	Допомагає частково
	85,7 %	0,0 %	14,3 %
Чи набуваєте Ви знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності за допомогою розроблених посібників, достатніх для виконання завдань під час поточних і підсумкових модульних контролів?	Набуваю	Не набуваю	Набуваю частково
	77,8 %	3,2 %	19,0 %
Чи забезпечує самоосвітнє формування ІТ-компетентності з використанням розроблених посібників набуттю Вами професійної компетентності?	Забезпечує	Не забезпечує	Забезпечує частково
	74,6 %	7,9 %	17,5 %

За результатами анкетного опитування ми дійшли висновку, що його учасники відповідали на сформульовані запитання обдуманно і вмотивовано, а самі результати заслуговують на довіру, адже з ймовірністю помилки першого роду $\alpha = 0,05$ можна стверджувати, що між кількостями позитивних і негативних відповідей на сформульовані запитання існує достовірний сильний і від'ємний лінійний кореляційний

зв'язок ($|r| > r^*$, $r = -0,745$, $r^* = 0,602$, $|t| > t^*$, $t = -3,158$, $t^* = 2,306$).

Якщо оцінювати наведені запитання за відсотком позитивних відповідей на них, то найвищий ранг мають ті, що свідчать на користь використання розроблених посібників з метою реалізації самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності майбутніх провізорів під час навчання ДПНП «ІТФ» (табл. 4).

Таблиця 4.

Результати анкетного опитування

Запитання	Відповідь	Ранг
Чи використовуєте Ви розроблені посібники з метою реалізації самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ІТФ»?	Використовую	11
	90,5 %	
Чи допомагає Вам вирішення завдань під час самостійної роботи з використанням розроблених посібників у підготовці до поточних і підсумкових модульних контролів?	Допомагає	10
	85,7 %	
Чи набуваєте Ви знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності під час виконання завдань самостійної роботи за допомогою розроблених посібників, достатніх для виконання завдань на практичних заняттях?	Набуваю	9
	80,9 %	
Чи набуваєте Ви знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності за допомогою розроблених посібників, достатніх для виконання завдань під час поточних і підсумкових модульних контролів?	Набуваю	8
	77,8 %	
Чи забезпечує самоосвітнє формування ІТ-компетентності з використанням розроблених посібників набуттю Вами професійної компетентності?	Забезпечує	7
	74,6 %	
Чи завжди зрозумілі Вам завдання для самостійного виконання, котрі наведені в розроблених посібниках?	Зрозумілі	6
	73,0 %	
Чи сприяє виконання завдань індивідуальної самостійної роботи набуттю Вами знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності?	Сприяє	5
	71,4 %	
Як Ви ставитесь до виконання самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності?	Позитивно	4
	68,2 %	
Чи допомагають Вам розроблені посібники самостійно виконувати завдання розрахунково-графічних, контрольних, курсових робіт (проектів)?	Допомагають	3
	66,7 %	
Чи відображений зміст завдань самостійної роботи в завданнях розрахунково-графічних, контрольних, курсових робіт (проектів), поточних і підсумкових модульних контролів?	Відображений	2
	46,0 %	
Чи дозволяє Вам виконання завдань самостійної роботи підготуватись до виконання навчально-дослідницьких завдань?	Дозволяє	1
	42,9 %	

За результатами дослідження ми дійшли висновку, що використання розроблених посібників з метою формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців у процесі реалізації самостійної роботи під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»:

- забезпечує стійку мотивацію майбутніх лікарів і провізорів до вивчення зазначених ДПНП;
- сприяє розвитку в майбутніх фахівців аналітичного мислення в процесі формування ІТ-компетентності;
- активізує пізнавальну творчу активність суб'єктів освітнього процесу за умови набуття знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності;
- забезпечує самостійне формування майбутніми лікарями і провізорами ІТ-компетентності за індивідуальним графіком згідно з власними інтересами і цілями;
- підвищує самостійність і відповідальність осіб, які навчаються, під час вирішення завдань з метою набуття знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності;
- сприяє розвитку в майбутніх фахівців критичного мислення.

Висновки. На нашу думку, самостійна робота майбутніх лікарів і провізорів, яка в процесі навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» організовується і реалізується за допомогою розроблених посібників, сприяє формуванню їхньої ІТ-компетентності і професійних якостей, розвитку творчих здібностей, переходу від потокового до індивідуалізованого навчання з урахуванням потреб та особистих можливостей кожного. Зважаючи на це, можна стверджувати, що в майбутніх фахівців головним чином за рахунок самостійної роботи розвиваються вміння вчитися, формуються здібності до саморозвитку, творчого застосування одержаних знань, а також виробляється здатність до майбутньої професійної діяльності у високотехнологічному суспільстві.

За результатами дослідження встановлено, що розроблені й запроваджені в інформаційно-освітньому просторі ІФНМУ посібники є ефективним засобом організації і реалізації самостійної роботи майбутніх лікарів і провізорів, скерованої на формування їхньої ІТ-компетентності під час навчання зазначених ДПНП.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артюхина А. И. Компетентностно-ориентированное обучение в медицинском вузе: Учебно-методическое пособие [Электронный ресурс] / А. И. Артюхина [и др.]; Под ред. Е. В. Лопановой. – Омск: ООО “Полиграфический центр КАН”, 2012. – 198 с. – Режим доступа : http://edu.omsk-osma.ru/uploads/pedo/ser_2.pdf
2. Васляева М. Ю. Модель организации самостоятельной работы студентов при изучении иностранного языка с использованием Интернет-ресурсов [Электронный ресурс] / М. Ю. Васляева // Молодой ученый. – 2014. – № 13. – С. 244-250. – Режим доступа : <http://moluch.ru/archive/72/>
3. Винник В. К. Модель организации самостоятельной работы студентов с применением учебной платформы Moodle [Электронный ресурс] / В. К. Винник // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 3. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/model-organizatsii-samostoyatelnoy-raboty-studentov-s-primeneniem-uchebnoy-platformy-moodle>
4. Добровольська А. М. Модель методичної системи формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів у процесі навчання дисциплінам при-

родничо-наукової підготовки [Електронний ресурс] / А. М. Добровольська // Наука і освіта. Сер. : Педагогіка. – 2016. № 6. – С. 86-95. – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/0B7IN9BNNMs90dXNGeHVzS2t2TG8/view>

5. Рудина Т. В. Модель организации самостоятельной работы студентов бакалавриата [Электронный ресурс] / Т. В. Рудина // Известия Самарского научного центра Российской академии наук. – 2012. – Т. 14. – № 2-1. – С. 75-78. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/model-organizatsii-samostoyatelnoy-raboty-studentov-bakalavriata>

6. Стебллова К. К. Організація самостійної роботи студентів ВНЗ за допомогою засобів інформаційних технологій [Електронний ресурс] / К. К. Стебллова // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2012. – Вип. 30-31 (34-35). – С. 317-325. – Режим доступу : http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/13335/1/Elita_2012_30-31_Steblova_Orhanizatsiia.pdf

REFERENCES

1. Artyukhina, A. I. (2012). Kompetentnostno-orientirovannoe obuchenie v meditsinskom vuze: Uchebno-metodicheskoe posobie [Competence-Based Medical Education: A Text-Book]. Omsk: Poligraficheskii tsentr KAN. Retrieved from http://edu.omsk-osma.ru/uploads/pedo/ser_2.pdf [in Russian].
2. Vaslyaeva, M. Yu. (2014). Model organizatsii samostoyatelnoy raboty studentov pri izuchenii inostrannogo yazyka s ispolzovaniem Internet-resursov [The model of students' independent work organization when studying of a foreign language with the use of Internet resources]. *Molodoy uchenyy – Young scientist*, 13, 244-250. Retrieved from: <http://moluch.ru/archive/72/> [in Russian].
3. Vinnik, V. K. (2013). Model organizatsii samostoyatelnoy raboty studentov s primeneniem uchebnoy platformy Moodle [Model of students' independent work organization with using Moodle educational platform]. *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya – Modern challenges of science and education*, 3. Retrieved from: <http://cyberleninka.ru/article/n/model-organizatsii-samostoyatelnoy-raboty-studentov-s-primeneniem-uchebnoy-platformy-moodle> [in Russian].
4. Dobrovolska, A. M. (2016). Model metodychnoi systemy formuvannya IT-kompetentnosti maibutnikh likariv i provizoriv u protsesi navchannya dystsyplinam pryrodnycho-naukovoї pidhotovky [The model of methodical system of the formation of the IT competence of future doctors and pharmacists in the process of

teaching the disciplines of naturally scientific preparation]. *Nauka i osvita. Ser. : Pedagogika*, 6, 86-95. Retrieved from:

<https://drive.google.com/file/d/0B7IN9BNNMs90dXNGeHVzS2t2TG8/view> [in Ukrainian].

5. Rudina, T. V. (2012). Model organizatsii samostoyatelnoy raboty studentov bakalavriata [Independent work of bachelor degree students: model of organization]. *Izvestiya Samarskogo nauchnogo tsentra Rossiyskoy akademii nauk – News of Samara scientific centre of Russian academy of sciences*, 14, 2-1, 75-78. Retrieved from: <http://cyberleninka.ru/article/n/model-organizatsii-samostoyatelnoy-raboty-studentov-bakalavriata> [in Russian].

6. Steblova, K. K. (2012). Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv VNZ za dopomohoiu zasobiv informatsiinykh tekhnologii [Organization of independent work of university students by means of information technologies]. *Problemy ta perspektivy formuvannya natsionalnoi humanitarно-tekhnichnoi elity: zb. nauk. pr. – Challenges of national humanitarian and technical elite formation: collection of scientific works.*, 30-31 (34-35), 317-325. L. L. Tovazhnianskyi, O. H. Romanovskiy (Ed. Retrieved from: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/13335/1/Elita_2012_30-31_Steblova_Orhanizatsiia.pdf [in Ukrainian].

Анна Михайловна Добровольская,
кандидат физико-математических наук,
доцент кафедры медицинской информатики, медицинской и биологической физики,
ГВУЗ «Ивано-Франковский национальный медицинский университет»,
ул. Галицкая, 2, г. Ивано-Франковск, Украина

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИТ-КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ И ПРОВИЗОРОВ

В статье акцентировано внимание на факторах, которые обеспечивают формирование информационно-технологической компетентности (ИТ-компетентности) будущих врачей и провизоров во время обучения дисциплинам естественнонаучной подготовки (ДЕП). Выявлены условия, необходимые для успешной реализации самостоятельной работы лицами, у которых формируется ИТ-компетентность в процессе изучения ДЕП. Установлены основные признаки самостоятельной работы, которая реализуется с целью формирования ИТ-компетентности будущих врачей и провизоров во время обучения ДЕП. Перечислены факторы, которые обеспечивают успешное выполнение самостоятельной работы будущими специалистами с целью формирования ИТ-компетентности во время изучения ДЕП. Определено, что самостоятельной работе, которая реализуется с целью формирования ИТ-компетентности будущих врачей и провизоров во время обучения ДЕП, свойственны мотивационный, когнитивный, информационно-смысловой, деятельностный, процессуальный и рефлексивно-оценочный компоненты. Сделан вывод о том, что в дидактическом понимании разработанные и внедренные в процесс обучения ДЕП пособия можно рассматривать как форму коммуникации (то есть, учебные ресурсы), которая обеспечивает во время самообразовательного формирования ИТ-компетентности коммутацию между субъектами образовательного процесса разных уровней, а также как информационные ресурсы, которые предусматривают интеграцию всех методических материалов в пределах каждого из учебно-методических комплексов, разработанных для каждой из изучаемых ДЕП. Охарактеризованы практические и тестовые задания 4-х уровней, которые образуют определенную систему в пределах разработанных пособий и предназначены для решения во время осуществления самостоятельной работы с целью подготовки будущих специалистов к практическим занятиям, сдачи текущих и итоговых модульных контролей, выполнения расчетно-графических, контрольных и курсовых работ (проектов), а также индивидуальных самостоятельных и учебно-исследовательских работ. Разработана модель усвоения учебной информации в процессе формирования ИТ-компетентности будущих врачей и провизоров во время выполнения ими самостоятельной работы при условиях обучения ДЕП. В пределах этой модели на практике корректируется процесс самообразовательного формирования ИТ-компетентности будущих специалистов, а также приобретение ими профессионально направленных знаний, умений и навыков во время обучения ДЕП с помощью разработанных пособий. По результатам исследования установлено, что разработанные и внедренные пособия являются эффективным средством организации и реализации самостоятельной работы будущих врачей и провизоров, направленной на формирование их ИТ-компетентности в процессе обучения ДЕП.

Ключевые слова: анкетный опрос, вопрос, задание, компоненты, модель, самостоятельная работа, учебные пособия.

Anna Dobrovolska,
PhD (Candidate of Physical and Mathematical Sciences), associate professor,
Department of Medical Informatics, Medical and Biological Physics,
Ivano-Frankivsk National Medical University,
2, Halytska Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine

INDEPENDENT WORK AS A MEANS OF FORMING FUTURE DOCTORS AND PHARMACISTS' IT COMPETENCE

Independent work, which is implemented with the aim of forming future doctors and pharmacists' IT competence in the process of studying scientific disciplines, consists of motivational, cognitive, information and semantic, activity, procedural, reflexive and evaluative components. The developed manuals, implemented into the process of teaching the scientific disciplines, can be considered as a form of communication (i.e. educational resources) which provides commutation between the subjects of the educational process during the self-educational IT competence formation, and also as information resources, which involve integration of all methodical materials within the limits of each educational complex developed for every studied scientific discipline. Some practical tasks and tests of four levels, which form a certain system within the limits of the developed manuals and intended for performing during independent work implementation, are aimed at preparing future specialists for practical classes, passing current and final module controls, making control and term papers (projects), and also individual independent and research works. The model of knowledge acquisition in the process of future doctors and pharmacists' IT competence formation in the process of independ-

ent work implementation has been developed. Within the limits of this model, the self-educational process of future specialists' IT competence formation and their professional knowledge, abilities and skills acquisition during teaching scientific disciplines to them by means of the developed manuals can be corrected in practice. The research results have shown that the developed manuals are the effective means of future doctors and pharmacists' independent work organization and implementation, which is aimed at the formation of their IT competence in the process of teaching scientific disciplines to them.

Keywords: questionnaire, survey, question, task, components, model, independent work, manuals.

Подано до редакції 14.12.2016

Рецензент: д. пед. н., проф. Н. В. Лисенко

УДК: 378.01+370.013

Хуан Цзіншен,
аспірант кафедри педагогіки,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

У статті висвітлено прикладний аспект проблеми формування естетичного світогляду в майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Ураховуючи феноменологічні ознаки світогляду та компоненти естетичного світогляду вчителя образотворчого мистецтва, представлено опис експериментальної моделі, що дозволяє забезпечити стійку позитивну динаміку сформованості естетичного світогляду за трьома компонентами: особистісно-орієнтованим, практико-орієнтованим та інтегративним. Деталізовано зміст експериментальної моделі за кожним складником (блоком).

Ключові слова: естетичний світогляд, майбутній вчитель образотворчого мистецтва, експериментальна модель, формування, педагогічні умови.

Постановка проблеми. Звернення до оцінки базових здібностей сучасного вчителя свідчить, що йому самому необхідно бути взірцем нового типу модернізаційного світогляду і мати відповідну методологічну підготовку, щоб успішно формувати цей світогляд в учнів. Передусім це має бути висококваліфікований і далекоглядний професіонал, свідомий та відданий патріот України, тонкий психолог, який володіє інформаційними та педагогічними технологіями. Отже, модернізувати професійну та світоглядно-методологічну підготовку студентів – означає підготувати кваліфікованого вчителя, здатного формувати гідного члена своєї нації, готувати учня до життя в екологічному, політичному, економічно-правовому, культурно-освітньому, естетичному та суспільному середовищі [3, с. 11].

Інструментальні можливості педагогічної діяльності містять у собі як потенціал гуманної підтримки процесу становлення дитини в навчально-виховному середовищі, так і загрозу авторитарного нівелювання її особистісної неповторності. Тільки гармонійно розвинений учитель здатний до забезпечення гуманності й толерантності організованого ним педагогічного процесу. Останнє зумовлює необхідність перегляду пріоритетів у системі професійної підготовки вчителя, де поруч із формуванням необхідних фахових знань, умінь і навичок набуває значущості стано-

влення суб'єктної позиції майбутнього професіонала. Одним із основних факторів забезпечення здатності студента до активного творчого саморозвитку виступає його широка загальнокультурна освіченість, потреба в якій визначена вимогами сучасного ринку праці [5, с. 21].

У контексті підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва названа проблематика особливо значущою видається в аспекті формування естетичного світогляду студентів-художників, що віддзеркалює синтез специфічних рис особистості педагога-митця, як-от: естетична культура, естетичне мислення, мистецька компетентність, естетичний смак, педагогічно-творчі вміння, емоційний інтелект.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел доводить, що ґрунтовні дослідження світогляду в психолого-педагогічній площині здійснили такі науковці, як М. Ашманіс, С. Гончаренко, С. Кримський, О. Реброва, Н. Реутова, О. Рудницька, А. Спіркін, В. Табачковський, В. Черноволенко, В. Шинкарук та ін.

Окремі аспекти формування різних видів світогляду особистості вже ставали предметом наукових напрацювань учених: феноменологію естетичного світогляду майбутніх учителів розкрила у дисертаційному дослідженні І. Зелена; О. Горожанкіна дослідила